אלו נערות פרק שלישי כתובות לב.

מסורת הש"ס

מתני' כאחותו נערה. דאיכא קנס וסכינא ליה דממונא משלם ולא לקי והכיא דמכות בבוגרת דאין לה קנס: **כושם ופגם.** דגבי קנס הוא דבעינן נערה אבל בושם ממונא הוא: **ופגם.** כאילו היא שפחה נמכרת בשוק כמה פיחתה מדמיה להשיאה לעבד שיש לרבו קורת רוח הימנו כדלקמן (דף מ:) והא בבוגרת נמי איתא: **כשוטה.** שאין לה בושת ודומים למכור בשוק נמי אין לה: **והא איכא לערה.** דהכי תנן במתניתין[2] המפתה מותן בושת ופגם וקנס וקנס מוסיף עליו האונס שנותן את הנער: **כמפותה.** דאין לה נער כדאמרי' לקמן בפירקין (ד' לט:) פקחות שבהן אומרות מפותה אין לה נער: **כיפותה.** שקנסה ובושתה ופגמה שלה: **ומפותה.** כיון שהכל שלה אין כאן חיוב ממון דהא עבדא מדעתה ואתולי אתלה גביה: **שוטה** לא גרסי'. דבפקחת נמי אין שום חיוב ממון במפותה יתומה: **קסבר עולא.** דאוקי מתני' דמכות בבוגרת ולא אוקמה למתני' דהכא בשלא התרו בו שמעת מינה אפי' אתרו ביה נמי ממונא משלם ולא לקי: **חוכל בחבירו.** איכא מלקות דלא יוסיף (דברים כה) וממונא משלם כדכתיב (שמות כא) שבתו יתן ואפילו אתרו ביה נמי מרבי ליה לקמן בשמעתין[3] בהדיא לתשלומין: **מה לחוכל בחבירו.** דין הוא לידון בממון שהוא חמור ממלקות שכן יש בו חומר אחר: **שחייב בחמשה דברים.** נזק ועד ריפוי שבת ובושת: **ואי ממונא לקולא הוא.** וא"ת ממון קל מן המלקות ואין זו תשובה שהשבנו דכ"ש בעלמא מה זה שחמור להתחייב בחמשה דברים נדון בקלה שבשני חיובין שבהן ק"ו לשאר חייבי ממון הקלין שידונו בממון הקל איכא למיפרך מה לחוכל בחבירו שכן הותר מכללו בנ"ד להלקותו תאמר בשאר חייבי ממון כגון קנס דאונס ומפתה שלא הותרו מכללן בנ"ד: **אלא גמר מעדיס וזממיס.** כמה מלינו: **דאיכא ממון.** דכתשר וזמס[4]: **ומלקות.** דלא תענה[5]: **ממונא משלם.** לקמן[6] יליף לה בשמעתין: **שכן אין לריכין הסראה.** וענשין במיתה או במלקות או בממון ודין הוא שידונו בחמורה כי איכא תרתי: **ואי ממונא קולא הוא.** אשכחן בהן לד הקל ודין הוא שידונו בקלה: **שכן לא עשו מעשה.** אלא בדיבורא בעלמא מיענשי: **מהרוייהו.** כי פרכת מה לחוכל בחבירו שכן חייב בחמשה דברים עדים וזממין יוכיחו מה לעדים וזממין שכן אין לריכין התראה חוכל יוכיח וחזר הדין: תחת

מידום הוא דבדיבור גרידא מיחייב דאע"ג דעדים וזממין נמי בדיבורייהו מיחייבי מ"מ לא הוי מידום כולי האי דע"י דבורם היה נפסד אבל במוליא שם רע לא איתעבד מעשה בדבורו אלא ע"י עדים וכן משמע לקמן (דף נה:) דאפילו עדים וזממין קנסא אין לוקה ומשלם קנס דאמר ולרבה דאמר לר"מ מידום הוא שחידשה תורה בקנס מתני' במאי מוקים לה ואמאי לא מוקים לה כר' עקיבא דס"ל בפ' קמא דב"ק (דף ה.) עדים וזממין קנסא הוא דלדידיה לא שמעינן דאית ליה מת ומשלם אלא משמע דאין שום תנא דסבר לוקה ומשלם אלא רבי מאיר לחודיה: **אלמא** קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי. וא"ת מנא ליה להש"ס דלמא בעלמא סבר דמילקא לקי וממונא לא משלם והכא לוקא הוא דמשלם ממונא דגלי קרא כדאמרינן לעיל (דף מט:) נערה הנערה ואין לומר כמו שפירש ר"ת דאי ס"ל דבעלמא מילקא לקי ולא משלם הוה ליה לאוקומי מתני' דמכות (דף יג.) נמי באחותו נערה ובהתרו בו ומתני' בשלא התרו בו אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי ולהכי לא הוה מצי לאוקומי מתניתין דמכות באחותו נערה דאין זה דיוק דאיכא למימר דעולא סבר לה כרש לקיש דלא בעי לשנויי כאן בהתרו בו כאן שלא התרו בו כדאמרינן לקמן דאין חילוק לדידיה דאית ליה דחייבי מלקות שוגגין פטורין מן התשלומין בין התרו בו בין לא התרו בו ואי מרבינן לקנס מקרא בלא התרו ה"ה התרו ונראה לר"י דע"כ ס"ל ממונא משלם מילקא לא לקי מדמרבינן מחד קרא חייבי לאוין ומחד חייבי כריתות דאי בעלמא מילקא לקי דלמא חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אע"ג דבעלמא לוקה ואינו משלם [6]אבל חייבי כריתות לא משום דבעינן אשה שיש בה הויה וכדרבנן דאמרי קדושין תופסין בחייבי לאוין:

[6]ועוד פי' ר"ת דדייק דממונא משלם מדפריך בוגרת והא איכא בושת ופגם ומשני בשוטה ולא משני דלוקה ואינו משלם אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי וקשה דאין נראה שיהא זה מדברי שולא אלא תלמודא הוא דקאמר ליה ועוד מדמסיק אלא [עולא] תחת תחת גמר משמע דבקנס גופיה כעי קרא דממונא משלם ואמאי לא שמעינן מנער נערה הנערה ועוד מאי קאמר מנ"ל לעולא נימא דליף בושת ופגם מקנס דדרבי קרא וכ"ש מקנס לא יליפינן מלף מקנס וחוכל ועדים וזממים ועוד כיון דאמרינא ופגם קאי מאי קאמר כמתון מה לחוכל שכן חייב כד' דברים אמר בושת נאו חוכל הוא וכתה ענייני חבלות שאין בהן כל ה' דברים כדאמר בהחוכל. ומיהו ריב"ם פי' דהכי פריך מה נלאו דחוכל שכן פעמים יש בו כל ה' דברים תאמר בלאו דערות אחותך לא תגלה שבעולם אין בו כל ה' דברים ופי' ר"י נראה עיקר]:

ואי ממונא קולא הוא. וא"ת איתגורי איתגור שנידון בקלה דהכי פריך בפרק הנשרפין (סנהדרין דף פא.) גבי מי שנתחייב שתי מיתות וי"ל דשאני הכא דחס רחמנא לממונא של נחבל: **שכן** יש בהן צד חמור. קשה דא"כ לא נלמד עוד מהלד השוה בשום מקום דאלהולהו איכא למיפרך או לד חמור או לד קל ונראה לר"י דהכא פריך הכי שכן יש בהן לד חמור משונה כי ההיא דבפרק ד' מיתות (שם דף פו.) מה להלד השוה שבהן שכן משונין גבי דיין נשיא וחרש דהכא חמשה דברים שאין לריכין התראה הוי לד חמור יותר משאר דברים ולד הקל נמי הוי קולא יתירא בחוכל שהותר מכללו שהותר לחבול בחבירו וכן עדים וזממין לא עשו מעשה הוי קולא ואפילו למ"ד עקימת שפתים הוי מעשה הא אמרי' בסנהדרין (דף פה: ושם) שתי עדים וזממין הוחלו וישנן בראיה? ובפרק כשם (פוטה כט:) יש לפרש נמי דפריך גבי טבול יום וכלי חרס מה להלד השוה שבהן שכן לד חמור דקרי לה חמור משונה כלי חרס שטמטמת בחוירו וטבול יום נמי יש לפרש בדוחק שקורא לד חמור מה שנעשה אב הטומאה במגע אלא היה נראה שיהיה שום דבר אב הטומאה אלא אם כן טומאה יולאה מגופו ועוד יש לומר דלד חמור דהתם היינו דאיכא למפרך שכן במינו אב הטומאה דהי דכלי חרס אינו נעשה אב מכל מקום

יש

וקיימא לן דאינו לוקה ומשלם. נראה לר"י דלא פריך [1]אמתני' דהתם אמאי לוקה דהא פשיטא דמשכחת לה מלקות בלא קנס כגון בוגרת ומפותה או בעולה אלא אמתניתין קשיא ליה אמאי משלם קנס כיון דאיכא מלקות ואפילו בלא אתרו ביה מצינן למימר דס"ד דמקשה דחייבי מלקיות שוגגים פטורים מן התשלומין ומשני עולא דמתניתין אפילו בהתרו בו דממונא משלם ולא לקי ורבי יוחנן משני דמיירי בלא התרו בו ואזיל לטעמיה דאית ליה דחייבי מלקיות שוגגים חייבין בתשלומין: **דאין** לוקה ומשלם. תימה דבפ"ק דמכות (דף ד: ושם) משמע דבקנס לוקה ומשלם דקאמר אפלוגתא דר' מאיר ורבנן דמעידין אנו בארם פלוני שחייב לחברו מאתים זוז בשלמא רבנן כי טעמייהו משום דשעה אחת כו' אלא ר"מ מ"ט גמר ממוליא שם רע מה למוליא שם רע שכן קנס קסבר ר"מ עדים וזממין נמי קנסא משמע דלרבנן לא יליפין ממוליא שם רע משום דסברי דעדים וזממין ממונא אבל קנסא יליפין שפיר ממוליא שם רע דלוקה ומשלם ועולא גופיה דדמיק הכא לשנויי כאן באחותו נערה הוא דמסיק התם הכי וליכא למימר דמבושת ופגם שהן ממון פריך דהא מדמשני כאן באחותו בוגרת משמע דלאו מבושת ופגם פריך דא"כ לא הוה משני מידי וי"ל כיון דלרבנן דר' מאיר עדים וזממין לאו קנסא הוא ולכך לא יליפין ממוליא שם רע אלא אין לוקין ומשלמין מכדי רשעתו דהשתא אית לן למילף בכל דוכתין מעדים וזממין ולא ממוליא שם רע דכל מלקיות יליפין ממלקות דעדים וזממין דסמיך ליה לאו דחסימה דאכרבעים יכנו בעדים וזממין כתיב ולפי שמפורש בהן מלקות יליפין כולהו לאו דליהוי דומין לאלא דחסימה דסמיך ליה וכי היכי דעדים וזממין אין לוקין ומשלמין בכל ענין בין בממון בין בקנס דמקרא אלא דבר הכתוב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחייבו כו' אפילו נתחייבו קנס כגון בשעה שהעידו טבחו או מכרו שור של גויה הם או אחרים בשבילם הכי נמי בכל מלקיות ועוד תיכף ריצב"ל דרבנן נמי מלו סברי דעדים וזממין קנסא ומ"מ לא יליפין ממוליא שם רע משום דכדי רשעתו משמע בממון ומלקות אבל לר"מ משום בנין אב דמוליא שם רע מוקי כדי רשעתו למיתה ומלקות ומפיק ליה ממשמעותיה אי נמי טעמא דרבנן כדמפרש בירושלמי דמוליא שם רע

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי' פ"ב מהלכות נערה הלכה יא טור אה"ע סימן קעז:
יט ב מיי' פ"ג מהל' חובל ומזיק הל' ד ופ"ב מהל' נערה הל' יא טור שם טוש"ע מ"מ שי' תכ שעיף לז:
כ ג מיי' פ"ג מהל' נערה הל"א סמג עשין ע טור אה"ע שם:
כא ד מיי' פי"מ מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קי טור מ"מ שי' לח:

תוספות רי"ד

אמר עולא ל"ק כאן באחותו נערה כאן באחותו בוגרת אחותו נערה דאיכא קנס משלם ולא לקי. בוגרת דליכא קנס לקי פי' המורה. ומתני' דהכא בנערה. ומתני' דמכות בבוגרת. אלמא קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקי לא לקי בחבירו ומעדים זוממין דממונא משלם ומילקי לא לקי. פי' חובל בחבירו איכא מלקות בלא יוסיף פן יוסיף. וממונא משלם בדכתיב רק שבתו יתן ואפי' אתרו בי' נמי עדים זוממין נמי (במה) מצינו דאיכא ממון דכאשר זמם ומלקות מלא תענה:

מתני' כאחותו נערה. דאיכא קנס וסכינא ליה דממונא משלם ולא לקי והכיא דמכות בבוגרת דאין לה קנס: כושם ופגם. דגבי קנס הוא דבעינן נערה אבל בושת ממונא הוא: ופגם. כאילו היא שפחה נמכרת בשוק כמה פיחתה מדמיה להשיאה לעבד שיש לרבו קורת רוח הימנו כדלקמן (דף מ:) והא בבוגרת נמי איתא: כשוטה. שאין לה בושת ודומים למכור בשוק נמי אין לה: והא איכא לערה. דהכי תנן במתניתין[2] המפתה מותן בושת ופגם וקנס וקנס מוסיף עליו האונס שנותן את הנער: כמפותה. דאין לה נער כדאמרי' לקמן בפירקין (ד' לט:) פקחות שבהן אומרות מפותה אין לה נער: כיפותה. שקנסה ובושתה ופגמה שלה: ומפותה. כיון שהכל שלה אין כאן חיוב ממון דהא עבדא מדעתה ואתולי אתלה גביה: שוטה לא גרסי'. דבפקחת נמי אין שום חיוב ממון במפותה יתומה: קסבר עולא. דאוקי מתני' דמכות בבוגרת ולא אוקמה למתני' דהכא בשלא התרו בו שמעת מינה אפי' אתרו ביה נמי ממונא משלם ולא לקי: חוכל בחבירו. איכא מלקות דלא יוסיף (דברים כה) וממונא משלם כדכתיב (שמות כא) שבתו יתן ואפילו אתרו ביה נמי מרבי ליה לקמן בשמעתין[3] בהדיא לתשלומין: מה לחוכל בחבירו. דין הוא לידון בממון שהוא חמור ממלקות שכן יש בו חומר אחר: שחייב בחמשה דברים. נזק ועד ריפוי שבת ובושת: ואי ממונא לקולא הוא. וא"ת ממון קל מן המלקות ואין זו תשובה שהשבנו דכ"ש בעלמא מה זה שחמור להתחייב בחמשה דברים נדון בקלה שבשני חיובין שבהן ק"ו לשאר חייבי ממון הקלין שידונו בממון הקל איכא למיפרך מה לחוכל בחבירו שכן הותר מכללו בנ"ד להלקותו תאמר בשאר חייבי ממון כגון קנס דאונס ומפתה שלא הותרו מכללן בנ"ד: אלא גמר מעדיס וזממיס. כמה מלינו: דאיכא ממון. דכתשר וזמס[4]: ומלקות. דלא תענה[5]: ממונא משלם. לקמן[6] יליף לה בשמעתין: שכן אין לריכין הסראה. ונענשין במיתה או במלקות או בממון ודין הוא שידונו בחמורה כי איכא תרתי: ואי ממונא קולא הוא. אשכחן בהן לד הקל ודין הוא שידונו בקלה: שכן לא עשו מעשה. אלא בדיבורא בעלמא מיענשי: מהרוייהו. כי פרכת מה לחוכל בחבירו שכן חייב בחמשה דברים עדים וזממין יוכיחו מה לעדים וזממין שכן אין לריכין התראה חוכל יוכיח וחזר הדין: תחת

מידום הוא דבדיבור גרידא מיחייב דאע"ג דעדים וזממין נמי בדיבורייהו מיחייבי מ"מ לא הוי מידום כולי האי דע"י דבורם היה נפסד אבל במוליא שם רע לא איתעבד מעשה בדבורו אלא ע"י עדים וכן משמע לקמן (דף נה:) דאפילו עדים וזממין קנסא אין לוקה ומשלם קנס דאמר ולרבה דאמר לר"מ מידום הוא שחידשה תורה בקנס מתני' במאי מוקים לה ואמאי לא מוקים לה כר' עקיבא דס"ל בפ' קמא דב"ק (דף ה.) עדים וזממין קנסא הוא דלדידיה לא שמעינן דאית ליה מת ומשלם אלא משמע דאין שום תנא דסבר לוקה ומשלם אלא רבי מאיר לחודיה: אלמא קסבר עולא כל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי. וא"ת מנא ליה להש"ס דלמא בעלמא סבר דמילקא לקי וממונא לא משלם והכא לוקא הוא דמשלם ממונא דגלי קרא כדאמרינן לעיל (דף מט:) נערה הנערה ואין לומר כמו שפירש ר"ת דאי ס"ל דבעלמא מילקא לקי ולא משלם הוה ליה לאוקומי מתני' דמכות (דף יג.) נמי באחותו נערה ובהתרו בו ומתני' בשלא התרו בו אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי ולהכי לא הוה מצי לאוקומי מתניתין דמכות באחותו נערה דאין זה דיוק דאיכא למימר דעולא סבר לה כרש לקיש דלא בעי לשנויי כאן בהתרו בו כאן שלא התרו בו כדאמרינן לקמן דאין חילוק לדידיה דאית ליה דחייבי מלקיות שוגגין פטורין מן התשלומין בין התרו בו בין לא התרו בו ואי מרבינן לקנס מקרא בלא התרו ה"ה התרו ונראה לר"י דע"כ ס"ל ממונא משלם מילקא לא לקי מדמרבינן מחד קרא חייבי לאוין ומחד חייבי כריתות דאי בעלמא מילקא לקי דלמא חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אע"ג דבעלמא לוקה ואינו משלם [6]אבל חייבי כריתות לא משום דבעינן אשה שיש בה הויה וכדרבנן דאמרי קדושין תופסין בחייבי לאוין:

[6]ועוד פי' ר"ת דדייק דממונא משלם מדפריך בוגרת והא איכא בושת ופגם ומשני בשוטה ולא משני דלוקה ואינו משלם אלא ודאי סבר דבעלמא נמי ממונא משלם ולא לקי וקשה דאין נראה שיהא זה מדברי שולא אלא תלמודא הוא דקאמר ליה ועוד מדמסיק אלא [עולא] תחת תחת גמר משמע דבקנס גופיה כעי קרא דממונא משלם ואמאי לא שמעינן מנער נערה הנערה ועוד מאי קאמר מנ"ל לעולא נימא דליף בושת ופגם מקנס דדרבי קרא וכ"ש מקנס לא יליפינן מלף מקנס וחוכל ועדים וזממים ועוד כיון דאמרינא ופגם קאי מאי קאמר כמתון מה לחוכל שכן חייב כד' דברים אמר בושת נאו חוכל הוא וכתה ענייני חבלות שאין בהן כל ה' דברים כדאמר בהחוכל. ומיהו ריב"ם פי' דהכי פריך מה נלאו דחוכל שכן פעמים יש בו כל ה' דברים תאמר בלאו דערות אחותך לא תגלה שבעולם אין בו כל ה' דברים ופי' ר"י נראה עיקר]:

ואי ממונא קולא הוא. וא"ת איתגורי איתגור שנידון בקלה דהכי פריך בפרק הנשרפין (סנהדרין דף פא.) גבי מי שנתחייב שתי מיתות וי"ל דשאני הכא דחס רחמנא לממונא של נחבל: **שכן** יש בהן צד חמור. קשה דא"כ לא נלמד עוד מהלד השוה בשום מקום דאלהולהו איכא למיפרך או לד חמור או לד קל ונראה לר"י דהכא פריך הכי שכן יש בהן לד חמור משונה כי ההיא דבפרק ד' מיתות (שם דף פו.) מה להלד השוה שבהן שכן משונין גבי דיין נשיא וחרש דהכא חמשה דברים שאין לריכין התראה הוי לד חמור יותר משאר דברים ולד הקל נמי הוי קולא יתירא בחוכל שהותר מכללו שהותר לחבול בחבירו וכן עדים וזממין לא עשו מעשה הוי קולא ואפילו למ"ד עקימת שפתים הוי מעשה הא אמרי' בסנהדרין (דף פה: ושם) שתי עדים וזממין הוחלו וישנן בראיה? ובפרק כשם (פוטה כט:) יש לפרש נמי דפריך גבי טבול יום וכלי חרס מה להלד השוה שבהן שכן לד חמור דקרי לה חמור משונה כלי חרס שטמטמת בחוירו וטבול יום נמי יש לפרש בדוחק שקורא לד חמור מה שנעשה אב הטומאה במגע אלא היה נראה שיהיה שום דבר אב הטומאה אלא אם כן טומאה יולאה מגופו ועוד יש לומר דלד חמור דהתם היינו דאיכא למפרך שכן במינו אב הטומאה דהי דכלי חרס אינו נעשה אב מכל מקום

יש

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com